

Lige efter midnat holdt han op med at tænke.

Før da havde han skrevet noget, men nu lå kuglepennen på avisen foran ham, nøjagtigt parallel med krydsordsopgavens højre yderspalte. Han sad i en slidt kurvestol foran et lavt bord i det lille, usle loftskammer, rank i ryggen og helt stille. Over hans hoved hang en gullig, rund lampeskærm med lange frynser. Stoffet var blegnet af ælde og lyset fra den svage glødelampe flimrende og diset.

Der var stille i huset. Men stilheden var relativ, for tre mennesker trak vejret derinde, og udefra kom en u håndgribelig brusen, pulserende og næppe mærkbar. Som af trafik fra en fjerntliggende motorvej eller lyden af havets brusen langt borte. Lyden af en million mennesker. Fra en stor by i angstfuld hvile.

Manden på loftskammeret var klædt i beigefarvet vindjakke og grå skibukser, maskinstrikket, sort polotrøje og brune sportsstøvler. Overskægget var langt, men velplejet og en anelse lysere end det glatte, skråt tilbagestrøgne hår. Ansigtet var smalt med ren profil og fintmejslede træk, og bag den stivnede maske af anklagende utilfredshed og urokkelig stædighed var et næsten barnligt træk, vegt og hjælpeløst, men alligevel en smule beregnende.

Blikket i de klare, blå øjne var fast, men tomt.

Han lignede en lille dreng, der pludselig er blevet meget gammel.

Manden sad musestille i næsten en time med håndfladerne hvilende mod lårene og det tomme blik rettet mod samme punkt på det falmede, blomstrede tapet.

Så rejste han sig, gik tværs gennem kammeret, åbnede en garderobedør, strakte venstre arm op og tog noget fra hattehyl-

den. En aflang genstand, svøbt ind i et hvidt viskestykke med røde borter.

Genstanden var en karabinbajonet.

Han trak den op af skeden og tørrede omhyggeligt det gule våbenfedt af, inden han igen lod bladet glide ned i den stålblå skede.

Selv om han var høj og ganske kraftig, var bevægelserne hurtige og smidige og økonomiske, og hænderne lige så rolige som hans blik.

Han åbnede sin livrem og trak den gennem bajonettens læderstrop. Så lynede han vindjakkens lynlås op, tog handsker og en ternet tweedkasket på og forlod huset.

Trætrappen knagede under hans vægt, men selve skridtene hørtes ikke.

Huset var lille og gammelt og lå på en bakketop oven for landevejen. Natten var kølig og stjerneklar.

Manden med tweedkasketten gik rundt om bakken og fortsatte med søvngængeragtig sikkerhed om til opkørselsvejen bag huset.

Han åbnede venstre fordør i sin sorte Folkevogn, satte sig ind bag rattet og justerede bajonetten, der hvilede mod hans højre hofte.

Startede motoren, tændte lyset, bakkede ud på vejen og kørte nordpå.

Den lille, sorte bil fór fremad i natten, præcist og ubønhørligt, som havde den været et vægtløst fartøj i rummet.

Rundt om den blev bebyggelsen tættere, og byen voksede frem under sin lysklokke, stor og kold og skæbnsvanger, berøvet alt andet end det nøgne, hårde ydre af metal, glas og beton.

Ikke engang i den indre by var der noget liv på denne tid. Bortset fra enkelte taxier, to ambulancer og en politipatrolje var alt dødt. Politibilen var sort med hvide stænklapper og susede hurtigt forbi på sit eget brølende støjtæppe.

Trafiklysene skiftede fra rødt til gult til grønt til gult til rødt med en meningsløs, mekanisk monotoni.

Den sorte bil overholdt strengt færdselsreglerne. Overskred

aldrig fartbegrænsningen, satte farten ned i krydsene og standsede ved alle stoplys.

Nu kørte den ad Vasagatan, forbi det nybyggede Sheraton-Stockholm og Hovedbanegården, drejede til venstre ved Norra Bantorget og fortsatte nordpå ad Torsgatan.

På torvet stod et illumineret træ, og bus 591 ventede ved stoppestedet. Over St. Eriksplan hang nymånen, og de blå neonvisere på Bonnierhusets ur viste tiden. Tyve minutter i to.

I det øjeblik var manden i bilen præcis seksogtredive år gammel. Han kørte østpå ad Odengatan nu, forbi den mennesketomme Vasaparken med dens kolde, hvide lygter og tætte, forgrenede skyggespil fra hundredvis af træer, der havde tabt bladene.

Den sorte bil drejede atter til højre, fulgte Dalagatan et hundred og femogtyve meter i sydlig retning, bremsede og standsede.

Manden i vindjakken og tweedkasketten parkerede indstuderet sjuksket med to hjul på fortovet lige foran Eastmaninstituttets trappe.

Han steg ud i natten og lukkede døren bag sig.

Det var den 3. april 1971, en lørdag.

Dagen var endnu kun en time og fyrrer minutter gammel, og der var endnu ikke nået at ske noget særligt.

Et kvarter i to holdt morfinen op med at virke.

Han havde fået den sidste sprøjte lige før ti, og bedøvelsen varede altså mindre end fire timer.

Smerten kom punktvis tilbage, først i venstre side af mellemgulvet og nogle minutter senere også i højre. Så forgrenede den sig ud mod ryggen og bredte sig hurtigt og rykvis gennem kroppen, grum og stikkende, som om udhungrede gribbe sled i hans indvolde.

Han lå på ryggen i den høje, smalle metalseng og stirrede op i det hvidkalkede loft, hvor det svage genskær fra natlampen og reflekserne udefra dannede et indviklet, statisk skyggemønster, som ingen kunne tyde, og som var lige så koldt og frastødende som rummet selv.

Loftet var ikke plant, men hvælvet i to lave buer og virkede meget langt væk. Der var højt til loftet, hen mod fire meter, og det var gammeldags ligesom alt andet i denne bygning. Sengen stod midt på stengulvet, og ud over den var der kun to møbler derinde: Natbordet og et træstol med lige ryg.

Gardinerne var ikke helt trukket for, og vinduet stod på klem. Gennem den fem centimeter brede sprække sivede luften ind fra den kolde forårsnat, kølig og frisk, men han følte alligevel med kvalmende ubehag den rådne stank fra blomsterne på bordet og fra sin egen radbrækkede krop.

Han havde ikke sovet, men ligget vågen og stille, og han havde tænkt på netop dette, at bedøvelsen snart ville forsvinde.

For måske en time siden havde han hørt natsygeplejersken i træsko gå forbi dobbeltdøren ud til gangen. Siden havde han ikke hørt andet end sin egen hvæsende vejrtrækning og så måske blodet, der pulserede tungt og ujævnt gennem organismen. Men det var ikke distinkte lyde, snarere en slags fantasifoster, pas-

sende ledsagere for frygten for det onde, der snart skulle komme, og den sanseløse rædsel for at dø.

Den syge havde altid været en hård mand, der nødig tolererede fejl og svagheder hos andre og aldrig nogen sinde havde villet indrømme, at han selv kunne tænkes at svigte, hverken fysisk eller mentalt.

Nu var han bange og havde ondt og følte sig overrumplet og forrådt. Ugerne på hospitalet havde skærpet hans sanser, han var blevet unaturligt følsom over for enhver form for fysisk smerte, han var oven i købet bange for injektionsnålen og stikket i albuehulningen, når sygeplejerskerne tog de daglige blodprøver. Desuden var han mørkeræd og kunne ikke holde ud at være alene og havde lært sig at fornemme lyde, som han aldrig tidligere havde opfattet.

Undersøgelserne, efterforskningen som lægerne parodisk nok kaldte dem, fik ham til at tabe sig og få det værre. Og jo mere syg han følte sig, jo kraftigere blev dødsangsten, indtil den omsluttede alle hans tanker og efterlod ham i en fuldstændig forsvarsløs tilstand af sjælelig nøgenhed og næsten obskøn egoisme.

Noget puslede uden for vinduet. Et dyr naturligvis, der luskede gennem det visne rosenbed. En mus eller et pindsvin, måske en kat. Men lå pindsvin ikke i dvale?

Det måtte være et dyr, tænkte han, og uden længere at kunne styre sine handlinger løftede han venstre hånd mod den elektriske ringeklokke, der hang inden for rækkevidde, snoet en gang rundt om hovedgærdet.

Men da fingrene rørte ved det kolde metalrør, løb en skælven gennem hånden, en ufrivillig trækning, og han fumlede, så ledningen gled ned, og kontakten faldt til gulvet med et lille, smældende knald.

Lyden fik ham til at tage sig sammen.

Hvis han havde fået fat i ringeklokken og havde trykket på den hvide knap, ville en rød signallampe være blevet tændt over hans dør ude i korridoren, og snart efter var natsygeplejersken kommet trissende fra sit opholdsrum med klaprende træsko.

Da han ikke bare var bange, men også forfængelig, syntes han næsten, det var godt, at han ikke havde fået ringet.

Natsygeplejersken ville være kommet ind på stuen og ville have tændt lampen og stirret spørgende på ham, som han lå der elendig og ynkelig.

Han lå stille en tid og følte smerten komme og gå i lynhurtige bølger, som havde den været et forsinket eksprestog med en sindssyg lokomotivfører.

Så gjorde et nyt behov sig gældende. Han skulle tisse.

Der var en flaske inden for rækkevidde, stukket ned i den gule affaldskurv af plastic på bagsiden af natbordet. Men den ville han ikke bruge. Han måtte godt stå op, hvis han ville. En af lægerne havde oven i købet sagt, at det var fint, hvis han rørte sig lidt.

Nu overvejede han at stå op og åbne dobbeltdøren og gå på toilettet, der lå lige overfor i korridoren. Det var en afveksling, et praktisk gøremål, noget der en kort stund kunne lede hans tanker i andre baner.

Han slog tæppet til side, løftede sig op i siddende stilling og sad nogle sekunder på sengekanten med dinglende ben, mens han trak i den hvide natskjorte og hørte sengens plastunderlag knitre mod madrassen.

Så gled han forsigtigt ned og mærkede det kolde stengulv mod sine fugtige fodsåler. Forsøgte at rette sig op og gjorde det også, selv om de brede plasterstimler strammede i skridtet og omkring lårene. Han havde stadig kompresbind af skumgummi i lysken efter operationen dagen før.

Tøflerne stod under bordet, og han stak fødderne i dem og gik forsigtigt og famlende mod udgangen. Han åbnede den første dør indad og den næste udad og gik tværs over den halvmørke korridor og ind på toilettet.

Da han havde tisset og skyllet hænderne i koldt vand og var på vej tilbage, standsede han i korridoren og lyttede. Den dæmpede lyd fra natsygeplejerskens radio kunne høres langt borte. Nu gjorde det ondt igen, og han begyndte at blive bange og tænkte, at han jo kunne gå derhen og bede om et par smertestillende piller. De ville ikke have den store virkning, men hun blev i hvert fald nødt til at låse medicinskabet op og tage glasset frem og derefter give ham lidt saft, og på den måde ville en eller anden være tvunget til at pusle lidt om ham for en stund.

Afstanden til ekspeditionen var omkring tyve meter, og han gav sig god tid. Gik langsomt og slæbende med den svedige nat-skjorte slaskende mod læggene.

Lysset i vagtlokalet var tændt, men der var ikke en sjæl. Kun transistorradioen der stod og kværnede for sig selv mellem to halvtømte kaffekopper.

Natsygeplejersken og hendes hjælper var naturligvis optaget et andet sted på afdelingen.

Det sortnede for hans øjne, og han måtte støtte sig til dørkarmen. Efter godt et minut fik han det lidt bedre og gik langsomt tilbage mod sin stue ad den mørke korridor.

Dørene stod, som han havde forladt dem, på klem. Han lukkede dem rigtigt, tog de få skridt hen til sengen, trådte ud af tøflerne, lagde sig på ryggen og trak med en gysen tæppet op til hagen. Lå stille med vidt åbne øjne og følte eksprestoget suse gennem kroppen.

Noget var anderledes. Mønstret i loftet havde forskudt sig en smule.

Det opdagede han næsten med det samme.

Men hvad havde fået skyggerne og reflekserne til at ændre stilling?

Han lod blikket løbe over de kolde vægge, drejede hovedet til venstre og så hen mod vinduet.

Da han forlod stuen, havde vinduet stået åben, det var han sikker på.

Nu var det lukket.

Rædslen overmandede ham straks, og han løftede hånden mod ringeklokken. Men den var ikke længere på sin plads. Han havde glemt at samle ledningen med afbryderknappen op fra gulvet.

Han holdt fingrene stramt lukket om jernrøret, hvor ringeklokken burde have befundet sig, og stirrede mod vinduet.

Sprækken mellem de tykke gardiner var stadig cirka fem centimeter bred, men de hang ikke helt som før, og vinduet var lukket.

Kunne nogen af personalet have været inde på stuen?

Det virkede ikke sandsynligt.

Han mærkede sveden bryde frem af porerne, og skjorten følte kold og klæbrig mod den ømme hud.

Hjælpeløst overladt til sine egne tanker og uden at kunne tage øjnene fra vinduet begyndte han at rejse sig fra sengen.

Gardinerne hang fuldstændig stille, men alligevel var han sikker på, der stod nogen bag dem.

Hvem? tænkte han.

Hvem?

Og så med den sidste rest af fornuft: Det må være indbildning.

Den syge stod nu ved siden af sengen, skælvende og med fødderne på stengulvet. Tog to usikre skridt hen mod vinduet. Blev stående, let sammensunken, med dirrende læber.

Personen i vinduesnichen slog gardinet til side med højre hånd, samtidig med at han trak bajonetten med venstre.

Lysreflekserne blinkede i det lange, brede blad.

Manden i vindjakken og den ternede tweedkasket tog to hurtige skridt frem og blev stående med spredte ben, høj og med rank ryg og våbnet i skulderhøjde.

Den syge genkendte ham straks og begyndte at åbne munden for at skrike.

Det tunge bajonETFæste ramte ham over munden, og han følte læberne flække og gebisset knække.

Og det var det sidste, han følte.

Resten gik for hurtigt. Tiden susede fra ham.

Det første hug traf i højre side af mellemgulvet lige under ribbenene, og bajonetten sank i til skæftet.

Den syge stod stadig oprejst med hovedet kastet tilbage, da manden i vindjakken hævede våbnet for tredje gang og skar halsen over på ham fra venstre til højre øre.

Der kom en boblende, svagt hvæsende lyd fra det åbne luft-rør.

Det var alt.

Det var fredag aften, og Stockholms restauranter burde være fulde af glade mennesker, der slog sig løs efter arbejdsugens slid. Det var dog ikke tilfældet, og det var ikke så vanskeligt at regne ud hvorfor. I løbet af de sidste fem år var restaurationspriserne så godt som fordoblet, og der var ikke mange almindelige lønmodtagere, der havde råd til bare et enkelt restaurationsbesøg om måneden. Restauratørerne klagede og talte om krise, og de, der ikke havde lavet deres lokaler om til pubber eller diskoteker for at lokke den pengestærke ungdom til, holdt sig flydende takket være det voksende antal forretningsfolk med kreditkort og repræsentationskonto til rådighed, der foretrak at ordne deres forhandlinger omkring et bord i en restaurant.

Den Gyldene Freden i Gamla Stan var ingen undtagelse. Det var ganske vist sent, fredag var blevet til lørdag, men i løbet af den sidste time havde der kun været to gæster i den øverste restaurant. En mand og en kvinde; de havde spist tatar og drak nu kaffe og likør, mens de talte lavmælt hen over bordet i nichen.

To servitricer sad og foldede servietter ved et lille bord lige over for indgangsdøren. Den yngste, der var rødhåret og så træt ud, rejste sig og kastede et blik på uret over barskabet. Hun gabte, tog en serviet og gik over til gæsterne i nichen.

“Ønsker De mere, før kassen lukker?” sagde hun og tørrede med servietten lidt tobakssmuld af dugen. “Måske lidt mere varm kaffe, hr. kommissær?”

Martin Beck følte til sin egen forundring, at han blev smigret over, at hun vidste, hvem han var. Normalt plejede det at irritere ham at blive mindet om, at han som chef for rigsmordkommissionen var en mere eller mindre offentlig person, men nu var det længe siden, han havde haft sit ansigt i aviserne eller

optrådt i fjernsynet, og at servitricen genkendte ham, tog han snarere som et tegn på, at han var ved at blive regnet for stamgæst på Freden. Med god grund for øvrigt; de sidste to år havde han boet ikke langt derfra, og når han indimellem gik ud for at spise, blev det som oftest Freden, han besøgte. At han havde selskab som i aften, hørte til sjældenhederne.

Pigen over for ham var hans datter. Hun hed Ingrid, var nitten år, og hvis man så bort fra, at hun var meget blond, og han meget mørk, så lignede de hinanden påfaldende.

“Vil du have mere kaffe?” spurgte Martin Beck.

Ingrid rystede på hovedet, og servitricen fjernede sig for at ordne regningen. Martin Beck løftede den lille likørflaske op af isspanden og skænkede resten i de to glas. Ingrid nippede til sit.

“Det her burde vi gøre noget oftere,” sagde hun.

“Drikke likør?”

“Mmm, det er godt. Nej, ses, mener jeg. Næste gang inviterer jeg dig på middag. Hjemme på Klostervägen. Du har jo ikke engang set, hvordan jeg bor.”

Ingrid var flyttet hjemmefra tre måneder før, forældrene blev separeret; Martin Beck spekulerede af og til på, om han overhovedet havde orket at bryde ud af sit stagnerede ægteskab med Inga, hvis ikke Ingrid havde opmuntret ham til det. Selv havde hun ikke trivedes hjemme og var flyttet sammen med en kammerat, allerede før hun gik ud af gymnasiet. Nu læste hun sociologi på universitetet og havde for nylig fået en etværrelses i Stocksund. Endnu var det kun som fremleje, men hun havde udsigt til med tiden at kunne overtage lejekontrakten.

“Mor og Rolf var hjemme hos mig i forgårs,” sagde hun. “Jeg havde håbet, du også ville komme, men jeg fik ikke fat i dig.”

“Nej, jeg var i Örebro et par dage. Hvordan har de det?”

“Fint. Mor havde en hel kuffert med ting med. Håndklæder og servietter og det blå kaffestel, og jeg ved ikke hvad. Vi talte for resten om Rolfs fødselsdag. Mor ville godt have, vi kom ud og spiste middag hos dem. Hvis du kan.”

Rolf var tre år yngre end Ingrid. De var så forskellige, som to

søskende kan være, men var altid kommet godt ud af det med hinanden.

Den rødhårede kom med regningen. Martin Beck betalte og tømte sit glas. Han så på sit armbåndsur. Klokken var et par minutter i et.

“Skal vi gå?” sagde Ingrid og skyndte sig at drikke den sidste sjat likør.

De gik langsomt nordpå ad Österlånggatan. Himlen var stjerneklar, og det var ret køligt. Et par berusede unge mænd, der kom fra Drakens Gränd, råbte og skreg, så det gav genlyd mellem de alderstegne husmure.

Ingrid stak hånden under sin fars arm og faldt i takt med ham. Hun var langbenet og slank, næsten for slank, syntes Martin Beck, men selv påstod hun altid, at hun burde gå på slankekur.

“Kommer du med op?” spurgte han på vej op ad bakken mod Köpmantorget.

“Ja, men kun for at ringe efter en vogn. Det er sent, og du skal sove.”

Martin Beck gabte.

“Jeg er faktisk temmelig træt,” sagde han.

Ved soklen af Sankt Jørgen og Dragen sad en mand på hug og sov, tilsyneladende med panden hvilende mod knæene.

Da Ingrid og Martin Beck passerede, løftede han hovedet og sagde noget uforståeligt med høj, sløret stemme, strakte benene frem foran sig og faldt atter i søvn med hagen mod brystet.

“Burde han ikke hellere sove rusen ud på Nikolai?” sagde Ingrid. “Det er jo koldt at sidde sådan.”

“Der havner han nok før eller senere,” sagde Martin Beck. “Hvis der er plads. For øvrigt er det meget længe siden, det var mit job at tage mig af berusere.”

De fortsatte ad Köpmangatan i tavshed.

Martin Beck tænkte på den sommer for toogtyve år siden, da han havde været gadebetjent i Nikolai politidistrikt. Stockholm så anderledes ud dengang. Gamla Stan havde været den rene provinsidyl. Mere drukkenskab og elendighed naturligvis, før man sanerede og renoverede og hævdede huslejen, så de gamle

lejere ikke længere havde råd til at blive boende. Det var blevet fint at bo her, og nu hørte han selv til de privilegerede.

De kørte op til øverste etage med elevatoren, der var blevet indrettet ved renoveringen og var en af de få i Gamla Stan. Lejligheden var gennemmoderniseret og bestod af en entre, et lille køkken, badeværelse og to værelser en suite med vinduer ud til en stor gård mod øst. Værelserne var hyggelige og asymmetriske med dybe vinduesnicher og lavt til loftet. I dagligstuen, der var møbleret med behagelige lænestole og lave borde, var der en åben kamin. I værelset længere inde stod en bred seng indrammet mellem dybe, vægfaste reoler og skabe og henne ved vinduet et stort arbejdsbord med skabe og skuffer under.

Uden at tage frakken af gik Ingrid ind og satte sig ved arbejdsbordet, løftede røret og drejede nummeret til taxi.

“Bliver du ikke et øjeblik?” råbte Martin Beck ude fra køkkenet.

“Nej, jeg skal hjem og i seng. Jeg er dødtræt. Og det er du også.”

Martin Beck kom ikke med indvendinger. Pludselig følte han sig ikke spor søvngig, men han havde gabt hele aftenen, og i biografen – de havde været inde at se Truffauts “Ung Flugt” – havde han flere gange været lige ved at falde i søvn. Det lykkedes Ingrid at få fat i en taxi, og så kom hun ud i køkkenet og kyssede Martin Beck på kinden.

“Tak for i aften. Vi ses til Rolfs fødselsdag om ikke før. Sov nu godt.”

Martin Beck fulgte hende ud til elevatoren, hviskede godnat, inden han lukkede dørene og gik så ind til sig selv igen.

Øllet, som han havde taget ud af køleskabet, skænkede han op i et stort glas, og så gik han ind og satte det på arbejdsbordet. Så gik han over til grammofonen, der stod ved siden af den åbne kamin, valgte mellem pladerne, og lagde Bachs Brandenburgerkoncert på pladespilleren. Huset var godt isoleret, og han vidste, at han kunne spille temmelig højt uden at forstyrre naboerne. Han satte sig ved skrivebordet og drak lidt af sin øl, der var frisk og kold og skyllede den klæbrige, søde smag af likøren væk. Han pressede papirmundstykket på en Florida sammen,

satte cigaretten mellem tænderne og strøg en tændstik. Så hvilede han hagen i hænderne og stirrede ud ad vinduet.

Forårshimlen hvælvende sig dybblå og stjerneklar over det månebelyste tag på den anden side af gården. Martin Beck lyttede til musikken og lod tanker gå på vandring. Han følte sig fuldkommen afslappet og tilfreds.

Da han havde vendt pladen, gik han hen til reolen over sengen og løftede en halvfærdig model af clipperen Flying Cloud ned. Han arbejdede i næsten en time med master og rær, før han satte modellen tilbage på hylden.

Mens han klædte sig af, betragtede han ikke uden stolthed de to færdigbyggede modeller af Cutty Sark og Skoleskibet Danmark. Han manglede snart kun rigningen på Flying Cloud, det sværeste og mest tålmodighedskrævende arbejde.

Han gik nøgen ud i køkkenet og satte askebægeret og ølglasset ved siden af vasken. Så slukkede han alt lyset bortset fra det over sengen, satte soveværelsesvinduet på klem og gik i seng. Han trak uret op, der viste fem minutter i halv tre, og tjekkede, at vækkeren var slået fra. Han havde forhåbentlig en fridag foran sig og kunne sove længe, hvis han ville.

På natbordet lå Kurt Bergengrens *Skärgårdsbåt till sommar-
nöjet*, og han bladrede i den på må og få, kiggede på billederne, som han flere gange havde studeret meget nøje, og læste lidt hist og her med en stærk følelse af nostalgi. Bogen var stor og tung og ikke særlig velegnet til sengelæsning, og han blev snart træt i armene af at holde den. Han lagde den fra sig og strakte hånden ud for at slukke sengelampen.

Så ringede telefonen.